

Yeni körpə dünyaya gətirən, doğuşdan sonra məzuniyyət ala bilməyən anaların tez bir zamanda işə qayıtması lazımdır. Hər iş yerində baxım evi olmadığı üçün ailələr ya baxıcı tutmalı, ya da övladlarını böyüklərinə etibar etməli olurlar. Lakin iqtisadi şərait ailələrə baxıcı tutmağa imkan verməyə bilər. Bəs, bir ağsaqqal kimi övladını sizə əmanət edən valideynlərlə münasibətinizi necə yaxşılaşdırma bilərsiniz, nəvə sevginizlə onların arasında ortaq nöqtəni necə tapa bilərsiniz? Bu araşdırmada körpəsini sizinlə qoyub gedən ana ilə empati qurmağınızla kömək edəcək məsləhətlər var.

İndiki şəraitdə hər şey dəyişib

Qadınlar indi daha fəal işləyirlər, amma təəssüf ki, onların xərcləri əvvəlkindən çoxdur. Bu məqamda hər doğum edən qadın ödənişsiz məzuniyyətə çıxma bilmir və qısa müddətdə iş həyatına qayıtmalı olurlar. Hər iş yerində də baxım evi olmadığı üçün baxıcıların xərcləri gəlirimizin böyük bir hissəsini təşkil edir və biz ağsaqqallardan dəstək istəməli oluruq. Güvən problemləri, xəcalət və ağılı hər zaman körpə üzərində saxlanması kimi bir-birinə qarışmış, mürəkkəb duyğular yığınınadır. Türk mütəxəssis İlgün Dəmir körpələrini sizə əmanət edən valideynlərlə daha yaxşı və sağlam münasibət üçün təkliflərini belə bölüşdü:

Ümumiyyətlə, böyüklərimizə diqqətimizi çəkən ilk şey odur ki, onlar öz övladlarını böyüdükdən icazə vermədikləri şeylərə nəvələrinə gələndə yol verirlər.

İlk növbədə ailənin böyükləri deməlidir ki, "Mən onun nənəsi və ya babasıyam. Bu körpənin anası və atası var və mən onun böyüməsinə, baxımına dəstək verirəm. Bu körpənin bütün məsuliyyəti ana və atasına məxsusdur". Siz ancaq bacardığınız qədər dəstək göstərə bilərsiniz. Bundan əlavə, valideynlər tərəfindən uşaq, onun geyimi, sağlamlığı ilə bağlı proses və nəzərə alınmalı olan şeylər haqqında verilən qərarlara hörmət etməlisiniz. Digər tərəfdən, körpənin qarşısında heç vaxt valideynləri tənqid etməməlisiniz.

İstənilən halda körpə işləməli olan anasından ayrı qalarkən travma yaşayır və bu tənqidlər uşağa daha sonrakı yaşlarda "tərk edilmiş", "arzulanmama" hisslərinə səbəb ola bilər. Təbii ki, ana və ata olmaq üçün darıxmış ola bilərsiniz, övladınızı nəvəyə görə bilərsiniz və hətta daha çox sevmə bilərsiniz. Körpəyə qulluq ilə bağlı təcrübələr bu gün dəyişmiş olan və yaxud da gələcəkdə dəyişəcək sənətinizdir. Sizinkindən fərqli ola bilər. Bu nöqtədə körpəsini sizə əmanət etməli olan ana ilə empati qura bilmək, onu başa düşmək və ona kömək etdiyinizi xatırlayaraq səmimi dəstək göstərmək vacibdir. Siz ana və ata olaraq bu dəyərli dəstəyə görə könlü olan ağsaqqallarımıza rəğbət bəsləməli, onları əziz tutmalı, problemlərini, əgər varsa, mərhəmətli tonla danışmalı, tələbləri izahlı şəkildə çatdırılmalı və onlara etibar etməlisiniz.

İşləyən analar üçün eyni vaxtda işləmək və uşaqlarına baxmaq çə-

tin ola bilər. Onlar övladlarını baxıcıya və ya etibarlı adama əmanət etməlidirlər. Valideynləriniz övladınıza rahatlıq verən ilk insanlardır. Beləliklə, nənə və baba ilə bir uşaq böyüdükdən sizə nə gözləyir? SIA məsələ ilə bağlı araşdırma apararaq, ekspert psixoloq və sosioloqların fikirlərini öyrənib.

Uşaqlarınızın yemək, içmək, yatmaq kimi gündəlik qayğılarından sonra ən çox ehtiyac duyduğunuz şey, şübhəsiz ki,

Nənə və babalar

nəvələrinin tərbiyəsinə necə təsir edir

ürəkdən sevilməkdir. Bu ehtiyac uşaq doğulduğu andan yaranır. Uşağınızın qayğısına qalması və qeyd-şərtsiz sevildiyini hiss etməsi onun inkişafı üçün çox vacibdir. Bu, uşağınızın dəyərli olduğunu hiss edir. Valideynlər qədər nənə və babanın da nəvə sahibi olmaq, nəvələrinə vaxt ayırmaq istəməsi, nəvələrinə baxmağa hazır olması uşaq üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Sosial mühit, tərbiyə, izdihamlı ailə uşaqlar üçün çox önəmlidir. Təkcə valideynlərinin deyil, həm də ailə ağsaqqallarının dəstəyini görmək onları imtiyazlı və dəyərli hiss etdirir. Uşaqlar həyatda onları məcbur edən situasiyalarla qarşılaşdıqda, kədərləndikdə, utandıqda və ya bir şeyə görə qeyri-adekvat hiss etdikdə, onları qoruyan və onların yanında olduqlarını bilmək istəyən ailə böyüklərinə ehtiyac duyurlar.

Bəzən uşaqlar valideynləri ilə anlaşı bilməyəndə ən çox güvəndikləri baba və nəneləri ilə vaxt keçirmək istəyirlər. Çünki adətən nənə və baba nəvələrinə qınamır və demək olar ki, hər xahişi yerinə yetirməyə çalışır. Bir çox uşaqlar üçün onlarla birlikdə olmaq evin hüzurlu olması deməkdir. Ancaq nənə və babalar nəvələrinin valideynlərinin onlar üçün qoyduğu qaydalara əməl etməsə, öz qaydalarını tamamilə keçirməyə çalışırlarsa, o zaman uşaqlar daha çox çətin olurlar. Onlar valideynlərinin, nənə və babalarının onlara dediklərini edib-etməmələri arasında çətin olurlar.

Uşaqlar valideynlərini örnək götürdükləri üçün onları güvəndiyiniz insanlara etibar etmək istəyir. Nəvələrə qulluq etmək nənə və babaların məmnuniyyətlə yerinə yetir-

onlar çox vaxt uşaqlar üçün ən etibarlı və ideal baxıcıdır. Onlar nəvələrinə sonsuz sevgi, şəfqət və qayğı ilə baxırlar. Onlar nəvələri ilə vaxt keçirməkdən və oyun oynamaqdan zövq alırlar. Fərqli və naməlum bir baxıcıya etibar etmək sizin üçün daha çətin olacaqdır.

Bizim təhlükəsiz sığınacaqlarımız övladlarımızı əmanət etdiyimiz öz valideynlərimizdir. Yayda işləyən bir çox valideynlər üçün uşaqlar nənə və babalarına əmanət olunur. Uşaqlar nənə və babalarının yanında qaldıqda, çoxlu xoş xatirələr yığsalar da, valideynlərin övladları üzərində qurduğu nizam pozulur. Bəs, biz valideynlər olaraq, onların nənə və babası ilə keçirdikləri vaxt ərzində uşaqlar və nənelər arasındakı münasibətləri necə idarə etməliyik?

Övladlarınızı öz valideynlərinizə əmanət etdiyiniz zaman onlardan orta hesabla sizin etdiyiniz kimi davranmalarını gözləyə bilərsiniz. Lakin nənə və babalar həmişə nəvələri ilə düzgün davranmağa can atsalar da, onların keçmiş vərdişləri həmişə daha çox üstünlük təşkil edir. Ona görə də qəbul edin ki, ata-ananızı xəbərdar etsəniz belə, onlar bəzən nəvələri ilə sərhədsiz rəftar edəcəklər və öz qayda-qanunlarına uyğun münasibətlər quraçaqlar.

Dəyişikliyin özü çətin bir səyahətdir. Buna görə də valideynlərinizdən dəyişiklik gözləməməlisiniz.

Bəzən övladımız üçün qoyduğumuz qaydaları saxlamaqda çətinlik çəksək də, öz valideynlərimizdən ardıcıl davranmalarını və qaydaları pozmamalarını istəyə bilərik. Nəvələrə qulluq etmək nənə və babaların məmnuniyyətlə yerinə yetir-

diyi bir məsuliyyət olsa da, siz də qəbul etməlisiniz ki, onların gündəlik həyatlarında vərdişlər və nümunələr heç vaxt dəyişməyəcək.

Valideynlərinizdən övladlarınız üçün aldığınız dəstəyi vaxta və ya tələblərə əsasən aydınlaşdırmağa çalışın. Adətən nənə və babası ilə keçirdikləri vaxtla qeyri-məhdud bir mühtidə olan övladlarınızın dəyişən vərdişlərini və mövcud münaqişələrini minimuma endirmək üçün valideynlərinizlə görüşərək uşaqlarınız üçün aldığınız dəstəyi aydınlaşdırmağınız vacibdir.

Sərhədlərinizi qoruyun və sağlam qalın. Bu, bütün münasibətlər üçün keçərlidir və övladlarınız vasitəsilə valideynlərinizlə quracağınız əlaqələrdə çox daha vacibdir. Adətən nənə və babalarına qalan uşaqlar, valideynlər işdən yorğun gələndə qədər birlikdə yemək yeyib, birlikdə vaxt keçirə bilərlər. Bu vəziyyət hər kəsi sevindirir belə, bir müddət sonra uşaqların sərhədləri sınımasına və valideyn-övlad münasibətinə zərər verə bilər. Bu səbəblə valideynlərinizdən aldığınız dəstəyi lazım olduğu kimi saxlayın və işdən evə gəldiyiniz zaman uşağınızla münasibətinizə ailə vaxtı üçün vaxt ayırın.

Valideynlərinin yanında valideyn ola bilməzsən!

Bu vəziyyət, əslində, bir çox insana məlum olan və sadəcə, adı çəkilməyən bir vəziyyətdir. Biz hələ də öz valideynlərimizin gözündə uşaq kimi mövcud olsaq da, nəvələr həyatımıza daxil olanda öz valideynlərimizlə valideynlik rolunu da-

vam etdirə bilmərik. Burada vacib olan odur ki, biz bu şüurla sərhədləri, çərçivələri sağlam şəkildə qurmalıyıq.

Məsələnin psixoloji yanı ilə bağlı psixoloq Zeynəb Eyyubova öz fikirlərini bu cür ifadə edib: "Ümumiyyətlə, indi Azərbaycanda uşağı bağçaya bir yaşından etibarən yazdırmaq olar. Uşağın bir yaş olan kimi artıq valideynlər onu bağçaya qoya bilər. Bağçaya qoymaqla onların sosiallaşması, disiplin anlayışı, normal vaxtda yemək yeməsi, qidalanması, televizordan uzaq olması, planşet telefondan uzaqlaşması mümkündür.

Adətən, nənə baba yanında qalan uşaqlar 90 faiz etibarilə erköyün

olurlar. Yeni, uşaqlar nəvə olduqlarına görə nənəylə baba onlara yox deyir bilmir, onlarla əlaqə qurarkən nənəlik və babalıq qayğısına görə onların istəmədən davranışlarını pozurlar. Atanın, ananın yox dediyinə bəzən nənə baba hə deyir və s.

Çalışan valideynlər uşaqlarını bağçaya qoya bilər. Nənə ilə baba adətən uşaqların davranış pozuntusuna səbəb olur. Əlbəttə, bunun əksi olaraq intizamlı nənə-babalar da var ki, uşaqlara baxır və gözəl nəticələr əldə olunur".

Sosioloq Əhməd Qəşəmoğlu isə məsələnin sosial yanlarını izah edib: "Uşağın nənə və baba ilə qalmasının müsbət tərəfləri çoxdur. Lakin bu müsbətlərlə yanaşı bir sıra mənfi də olur. Məsələn, onun günün bir hissəsini və ya həftənin bir neçə gününü nənə-babası

ilə keçirməsi çox faydalıdır. Çünki nənə-baba psixologiyalarına görə ata-anadan bir qədər fərqlidir. Onlar uşağa qarşı daha qayğıkeş, daha mülayim olurlar və öz nənə-babalarından danışirlar. Onlar uşağa nəsl, kökü barədə ətraflı məlumat verirlər.

Həmçinin, nənə-babanın çox vaxtı olur və onlar uşaqla daha çox vaxt keçirirlər. Bu baxımdan, onların vaxt keçirməsi çox faydalıdır. Lakin uşağın bütün günü onlarla qalması da ziyanlıdır. Çünki onun öz uşaq mühtidəyə çox ehtiyacı var. Uşaq öz dostları ilə də zaman keçirməlidir. Uşaq öz yaşadıklarından başqa enerji alır. Ata-anadan alınan isə tamam fərqli enerjidir. Yeni, ata-ananın yeri ayırılır.

Ata-ananın da uşağa qarşı müəyyən bir münasibəti formalaşdırılmalıdır. Ata-anadan təcrid olunmaq yaxşı hal deyil. Vaxtının çoxunu nənə-baba ilə keçirən uşaqlarda eqoistlik olur. Çünki o həmyaşlıqları ilə vaxt keçirmir. O, xaraktercə baba ilə nənənin hərəkətlərini yamsılayır və yaşadıklarına yadlaşır".

Ayşan Vəli